

מונולוג של ניסים (בעזרת רנה) גאון

המיפנה: כל סיגנון חיי השתנה. בסוראן יש לך משרתים ככל שתרצה. פתאום, בשווייץ, התקשינו למצוא משרתים. רנה חיפשה וחיפשה. בסוראן היינו נפגשים 40-30 מיש"פחות מדי לילה. היה לנו מועדון יהודי. זה היה כמו באפריקה. חיינו חיים קר לונאיילים. פתאום, בשווייץ, אנשים היו קרים יותר, מסוייגים איש מרעהו. הצטרכנו להיפך תחילה לאנזכיים כמו כולם... (רנה: לא, לא, לא הפכנו לאנזכיים! רק אה הבחנתי שיש הברל בין אשכנזים

וחלק מהן אפילו שלחתי לישראל. כן, מסוראן כלומר, ישראל נקראה אז פלשתינה. נקודת-המיפנה? לא קרה לי שום דבר כזה, שפתאום חשתי שהשמיים הם הגבול, שאהיה כליכך עשיר... כל עוד חייתי בסוראן, הכל היה כליכך מוגבל. העשירים בזמני, בסוראן, היו מסוג אנושי מסויים. למשל, מנהל-בנק הרוויח 7,000-6,000 לירות. אם הרי וחת 1,000 לירות — היית איש עשיר. מעבר לזה נחשבת למאוד עשיר. ב-1957 עזבתי את סוראן. פתחתי

קרים, כדי שתוכל להחזיק מעמד בצום...

● **כסף: "כשעברנו לזנוה, סיגנון-חי" השתנה!"**

איך התעשרתי? אהו: שירתתי בצבא הבריטי. השתח-רתי ב-1946 ושכתי לסוראן. התחל-

נולדתי בסוראן ב-1922, בעיירה קטנה הנקראת וארמני. היתה לי ילדות יפה. אז ניתן היה לחיות טוב בסוראן מכסף מועט. אבי היה פקיד ממשלתי. הוא היה מושל העיר פורט-סוראן, לחוף ים-סוף. הוא הרוויח משכורת גבוהה, יחסית למשכורות אז בסוראן, אבל נמוכה במשגים שלנו. יחסי יהודים-ערבים? אני לא זוכר שהיה הברל בין המוסלמים לבין היר-הודים. היחס כלפי הנוצרים היה שונה לחלוטין. כינו אותם "אנשים חסרי

"אשתי היא חלק

מהצלחתי. בעסקים ובחברה!"

לכין ספרדים, בגלל התפילות השונות. בסוראן היינו כולם יהודים. לאט-לאט התחילו להזמין אותנו לאירועים. כעבור כמה שנים הפך בעלי ליושבי-ראש כל הקהילה היהודית בזנוה. עשינו מהקהילה היהודית בזנוה דוגמה לכל קהילות-העולם. בכל זאת יש לנו שני בתי-כנסת, ספרדי ואשכנזי. נכון. הקהילה היהודית בזנוה התרחבה ואנחנו, הספרדים, יש לנו תפילות משלנו, שאנחנו אהבים... (רנה: ידעת שיש לנו בתי-הכנסת המפואר ביותר בעולם? בנינו אותו בזמן שהתגוררתי ברירה נורמלית, לא בדירת-מותרות!)

מישרד בזנוה. מזור. או בדיוק חזר אחי לנהל את המישרד בסוראן. לא חשבתי או שאני עוזב את סוראן לתמיד. חשבתי רק שאני הולך לנהל את המישרד בזנוה למשך כמה שנים... וזאת היתה נקודתי

מכיוון שהייתי קצין בריטי בדימוס, ברגת סרן, יכולתי להיעזר בכריטיים, ואכן קיבלתי מהם עזרה רבה. היה לי בנקאי יווני, איש מאוד-מאוד סימפאטי. הוא האמין כי והלווה לי כסף. בעזרת הכסף הזה קניתי חסרות,

תי בעיסקי יבוא וייצוא עם אחי הגדול, לא בהיקף גדול.

* שהיתה אז למעשה מושבה ברי-טיח. להלכה שלט בה שליטון משוחף (קונדומיניום) בריטי-מצרי.

רת". אינני זוכר שצעקו אי-פעם לעברי כינויים כאלה. למדתי בבית-ספר נהדר. לא, זה לא היה בית-ספר יהודי. אני הייתי האח השני. יש לי שני אחים ואחות אחת. לי יש שתי בנות וכן. מה חלמתי להיות כשהייתי קטן? כשהייתי מאוד-מאוד קטן, אבל זה היה כשהייתי ממש קטן, טיילתי עם אחי בסוראן. אני זוכר איך ראינו כוכב נופל, ואז אמרתי מהר לאחי: "אני עומד להיות איש עשיר, איש מאוד גדול!" וכך קרה. (רנה מתקנת אותו במהירות: "אל תגיד, גדול". אתה איש פשוט, צנוע, לא סנוב.")

● **הורים: "זו הכעס הראשונה שאני מדבר עליהם..."**

אבא היה איש גדול. כפורט-סור שמונה מישפחות יהודיות. הוא נהג להזמין אותן לחגים כמו פסח, ראש-השנה. הוא ניסה להיות עימן בקשר. הוא עזר ליהודים רבים ב-1937, 1938, כשהתחילו הנאצים ברדיפת היהודים. הוא נהג להחזיר יהודים, שהצליחו להימלט מגרמניה, לתוך סוראן. לחל-קם סייע להגר אחר-כך לארצות-הבי-רית. חבל שלא היה בעמדה בכירה יותר, כי אז יכול היה לעזור ליהודים רבים יותר. אבא ריבר שמונה שפות רהוטות. הוא היה אדם נדיר. הוא נפטר ב-1956. זאת הפעם הראשונה שאני מדבר עליו כפורום שהוא לא-מישפחתי, בראיון. הוא לא היה האדם הרומינגני ביותר בחיי, מפני שלא ניסה לכוון אותי. אבל הוא מאוד אהב אותי. הוא האדם שהי-ערצתי יותר מכל.

אמא? היא היתה רק עקרת-בית, עקרת-בית טובה. היא נפטרה לפני שלוש חודשים. (רנה, אשתו, מתחילה לבכות: "היא היתה אשה מאוד טובה. היינו מאוד קרובים אליה. היא מאוד חסרה.") היא נפטרה בזנוה, שם התגוררה בשנים האחרונות.

המישפחה היתה יותר בהשפעתו של אבא. אמא השפיעה על חיי פחות ממנו. היא היתה אמא טובה. כשאני זוכר בתנאים שהיינו אז... כשאני זוכר איך שביזכיריפים חם במיוחד — החום של סוראן; — שפכה על ראשה מים

רנה וניסים גאון, השוכני בירושלים כוכב נפל, ואמרתו מיד: "אני אהיה עשיר!"

כיום אנחנו מתגוררים ברירה המי-חוברת למלון נונה-הילטון (שכבעלות גאון). אנחנו עדיין שומרים לעצמנו גם את הבית שבו התגוררנו בזנוה כמשך שנים, שם גדלו הילדים, וזכרונות. מהו הסוד שלי, איך התעשרתי? יכולת, כישורים!

● **ישראל: "מביקורי הראשון פה, אני זוכר המוני יתושים!"**

אני זוכר בכיור את הפעם הרא-שונה שביקרתי בארץ-ישראל. זה היה ב-1939. ביקרתי עם אבא. אני זוכר שישנו לילה בחדרה. הת-עוררנו בכוכר, כשאנחנו עקוצים ושרי-טים בכל חלקי הגוף. הבטתי מסכיבי וראיתי המוני יתושים וזבובים, כל מיני ברחשים.

מאו ומתמיד התעניינתי בנעשה בישראל. את חושבת שקל להיות נשיא המגבית היהודית במשך 20 שנים? ומה עם נשיאות הבודט? ומה עם תפקיד יושבי-ראש מועצת-המנהלים של אונ"י בריסית נג'גוריון? ונשיא הפרציה הספרדית העולמית? אנשים כמעמדי הכלכלי, בהיקף-עסקים כמו שלי, מע-דיפים לתת צ'ק ולשכוח את השאר. אני רציני. לא אשכח את היום שבו ביקרה גולדה מאיר בבית-הכנסת. באר-תו היום גייסנו 35 מיליון דולר! צריכים לדעת למכור את ישראל. במקום לבכות, לספר על צרות, צריך למכור את ישראל בצורה אטרקטיבית. לא לספר: "אני חפתי במערה" כל השומעים בורחים. מי רוצה לבוא לחי-פור במערה?